
Nekrológ

LÁSZLÓ JÁNOS
[1948–2015]

László János szakmai érdeklődése legrövidebben így fogalmazható meg: „Mi rejlik a szavak mögött?” E kérdést vizsgálta elméleti és módszertani területeken egyaránt eredeti és nagy ívű munkássága. Középiskolás korából hozta magával a színház szeretetét, első nagyobb írásában, a szociálpszichológia és a dráma kapcsolatán keresztül elemezte a szavak hatását a mű befogadójára. Történetek megértését, befogadását és a szövegemlékezetet elvontabb szinten kutatta a tárgy és személyközi forgatókönyvekre irányuló vizsgálatokban. E kutatásokban mutatkozott először az a gondolkodásmód, melyben a kognitív pszichológia gondolkodásmódját ötvözte nyelvészeti, narratológia és nyelvtechnológiai megközelítésekkel, központba állítva a szociális reprezentáció kérdéskörét. E területek újszerű szintéziseként hozta létre a tudományos narratív pszichológia irányzatát, mely László Jánost a szociálpszichológia nemzetközi élvonalába emelte.

Egyénisége, kreativitása tudományos iskolát teremtett. Tanítványaival végzett közös narratív pszichológiai kutatásai – a teljesség igénye nélkül felsorolva – olyan területeken nyitottak új elemzési lehetőségeket és új meglátásokat, mint az érzelmi állapotok, csoportjelenségek, csoportközi kapcsolatos patológiás jelenségek elemzése, állampolgári levelek kategorizációja, self- és tárgykapcsolatok vizsgálata deviáns fiataloknál. Az utóbbi években László János tematikus érdeklődésének középpontjába a történelem és identitás viszonyainak narratív pszichológiai elemzése került. E kérdéskör teremtett számára lehetőséget a tudományos narratív pszichológia monografikus összefoglalására (*The Science of Stories*, London: Routledge, 2008; *Historical Tales and National Identity: An Introduction to Narrative Social Psychology*, London: Routledge, 2014).

László János több mint harminc éven át dolgozott az MTA Pszichológiai, majd Kognitív Idegtudományi és Pszichológiai Intézetében, végigjárva a tudományos segédmunkatárstól a tudományos tanácsadóig vezető lépcsőket. Nélküle nem indulhatott volna el a *Pszichológia* folyóirat, vezette az intézet Szociálpszichológiai Osztályát, megalapította a Narratív Pszichológiai Csoportot. Mint tudományos igazgatóhelyettes 1997–1999 között tevékeny szerepet töltött be az intézet vezetésében. Elismert szereplője volt a hazai tudományos közéletnek, így 1990-től tagja volt az MTA Pszichológiai Bizottságának, tagja volt az MTA Doktori Tanácsának, és elnöke volt az Országos Doktori Tanácsnak.

László János óriási munkabírása, a tudományos munka melletti elkötelezettsége és nem utolsósorban kiváló oktatói képességei lehetővé tették, hogy az akadémiai intézetben folytatott munkájával párhuzamosan egy másik szakmai utat is bejárjon. Ez a szakmai út a Pécsi Tudományegyetem pszichológusképzéséhez kapcsolódott. Az 1990-es évektől kezdve alakult ki – főiskolai elődjéből – a PTE Bölcsészettudományi Kara, és az első pillanattól fogva látszott, hogy ebben a folyamatban fontos szerepet kap a pszichológia mint önálló tanszék fejlesztése. A kezdeti feltételek megteremtésében múlhatatlan érdemeket szerzett Kéző Balázs, aki a rá jellemző széles látókörrel és bölcsességgel irányította betegséig a pszichológusképzést. De László János kellett ahhoz, hogy egy viszonylag kis létszámú pszichológia-tanszékben egy felszereltségében és szakmai tudásában kiemelkedő intézet jöjjön létre, amelyben mára mintegy ezer hallgató tanul a legkülönbözőbb alap- és szakirányú képzésekben, beleértve az angol nyelvű pszichológusoktatást. László János hozta létre – és haláláig vezette – a Pszichológia Doktori Iskolát, amely hat programmal és közel száz hallgatóval alkotja a pszichológusképzés egyik legmagasabb fórumát. Számos fontos pozíciót töltött be a Pécsi Tudományegyetem szervezetében; egyik kiemelkedő tevékenységi körét képezte az egyetemi Doktori Bizottság vezetése. E téren nyújtott kiemelkedő tevékenysége elismeréseként az Országos Doktori Tanács elnökévé választották. Rendkívüli vezetői képességei voltak, amit a hallgatók és kollégák egyaránt elismertek és tiszteltek.

László János nem csupán a magyar pszichológiai élet meghatározó személyisége volt, hanem nemzetközi hírnévű tudós, a narratív pszichológia egyik úttörője és világszerte ismert képviselője. Számos könyvet írt magyar és angol nyelven, az egyik legutóbbi, a *The Science of Stories* az egyik legrangosabb angol kiadónál jelent meg. Cikkeit, írásait a legjobb lapok közölték, és mindig nagy figyelmet kaptak.

Keveseknek juthatott osztályrészül, hogy annyi jó nevű kutatót indítson el a pályán, mint László János; rangot jelentett a szakmában, ha valaki nála folytathatta PhD-tanulmányait. Számos nemzetközi társaság tagja, egyiknek (International Association of Empirical Studies of Literature) az elnöke volt. Több nemzetközi folyóirat szerkesztésében vett részt, egyiknek (*Journal of Cultural and Evolutionary Psychology*) főszerkesztője volt. Rendszeresen hívták meg nemzetközi konferenciákra mint megkülönböztetett vendégelőadót, és gyakran vett részt hazai és külföldi konferenciák szervezésében.

Szerteágazó és eredményekben gazdag munkásságának elismeréseként számos kitüntetésben részesült. Ezek közé tartozik Az év kiemelkedő szellemi alkotása-díj, (PTE 2005, 2009), Kardos Lajos Emlékérem (2006), Akadémiai-díj (2011) OTDT Jubileumi Emlékérem (2011) Akadémiai Nívódíj (2013), Ranschburg Emlékérem (2014), Jean-Paul Codol-díj (European Association of Social Psychology, 2014).

Czigler István – Bereczkei Tamás